

ДЕТСКИ И ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ

CHILD and INFECTIOUS DISEASES

Редакционна колегия

ДЕТСКИ БОЛЕСТИ

Доц. д-р **А. Анадолийска**, дмн, научен редактор

Д-р **Н. Юркова-Цакова**, дм, научен секретар

Д-р **Д. Дундова-Панчева**, дм, д-р **Е. Иванова-Генова**, дм

ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ

Проф. д-р **Р. Аргирова**, дмн, научен редактор

Проф. д-р **Р. Комитова**, дм, научен секретар

Проф. д-р **М. Тихолова**, дм, проф. **В. Дойчева**, дм

Оригинални статии, литературни обзори и реферати на чуждестранни научни медицински публикации в областта на:
ДЕТСКИТЕ БОЛЕСТИ – алергология, ендокринология и болести на обмяната, кардиология, неврология и психиатрия,
неонатология, нефрология, онкология, пневмология и фтизиатрия, ревматология, хематология и хирургия,
ЕПИДЕМИОЛОГИЯ НА ИНФЕКЦИОЗНИТЕ БОЛЕСТИ, ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ, ВИРУСОЛОГИЯ,
МИКРОБИОЛОГИЯ, МЕДИЦИНСКА ПАРАЗИТОЛОГИЯ, HIV/СПИН

Списанието се обработва във:

EBSCO

БД БЪЛГАРСКА МЕДИЦИНСКА ЛИТЕРАТУРА

Детски и инфекц. бол.

Detski i Infects. bol.

СЪДЪРЖАНИЕ

ДЕТСКИ БОЛЕСТИ

КЛИНИЧНИ СЛУЧАИ

Е. Иванова. Синдром на Asperger – клиничен случай 3

ОБЗОРИ

Е. Иванова. Депресията при деца и юноши 9

Е. Иванова. Психиатрична коморбидност при епилепсия 15

ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ

АВТОРСКИ СТАТИИ

Е. Къклеян, Й. Узунова, Г. Тодоров, Б. Георгиева, А. Куков, Р. Въжарова, Т. Тодоров, А. Станчева, И. Алтънкова.

Епидемичен взрив от *Streptococcus pyogenes* – фарингити и скарлатина – 2023. Анализ на случаите

от Университетска болница "Лозенец" в София и кратка епидемиология на инфекциите 21

ОБЗОРИ

И. Крачунов. Пост-COVID синдром – през призмата на пулмолога 28

CONTENTS

CHILD DISEASES

CASE REPORTS

E. Ivanova. Asperger syndrome – a clinical case 3

REVIEWS

E. Ivanova. Depression in children and adolescents 9

E. Ivanova. Psychiatric comorbidity in epilepsy 15

INFECTIOUS DISEASES

ORIGINAL ARTICLES

E. Keuleyan, Y. Uzunova, G. Todorov, B. Georgieva, A. Kukov, R. Vajarova, T. Todorov, A. Stancheva, I. Altankova.

Epidemiological outbreak of *Streptococcus pyogenes* – pharyngitis and scarlet fever – 2023. Analysis

of the cases from the University Hospital "Lozenetz" in Sofia and short epidemiology of infections 21

REVIEWS

I. Krachunov. Post-COVID Syndrome – through the pulmonologist prism 28

От 2024 г. Централна медицинска библиотека преустановява издаването на списание „Детски и инфекциозни болести“. За времето на своето съществуване то е изиграло роля за популяризиране на актуални специализирани медицински знания, но в променената научноинформационна среда не е в състояние да отговори на новите изисквания. Благодарим на редколегията за безвъзмездното сътрудничество, на всички автори и читатели – за проявения интерес към него.

От издателския екип

ДЕТСКИ И ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ 2/2023

ISSN 1313-762X УДК 616-0.53.2; 616.9

Организационен секретар *Св. Цветанова*

Стилова редакция и корекция *Д. Танчева*

Редакция на англ. резюмета *В. Колев*

Страниране *О. Маркова*

Централна медицинска библиотека

1431 София, ул. "Св. Г. Софийски" № 1

тел.: 952 16 45, e-mail: s.tsvetanova@cml.mu-sofia.bg

Списанието и издателят не носят отговорност за изложените в публикациите авторски мнения и становища, както и за достоверността на представените от авторите данни.

Авторите запазват всички некомерсиални права върху публикуваните си текстове.

The journal and the publisher are not legally responsible for the author opinions and statements expressed in their publications, as well as for the accuracy and sources of data, to which authors refer in their publications.

Authors retain all the intellectual property rights on their own publications, except the publishing and commercial rights.

СИНДРОМ НА ASPERGER – КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ

Е. Иванова

УМБАЛ „Александровска“, Катедра по психиатрия, Медицински факултет, Медицински университет – София

ASPERGER SYNDROME – A CLINICAL CASE

E. Ivanova

University Hospital „Alexandrovskia“, Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Medical University – Sofia

Резюме. Представяме пациент на 21 г. със синдром на Asperger (F84.5), диагностициран на 9-годишна възраст, в коморбидност с obsесивно-компулсивно разстройство (ОКР) – F42 по МКБ-10. Изследователският интерес е насочен към припокриването на проявите на стереотипните поведения и интереси при разстройствата от аутистичния спектър и obsесивно-компулсивните прояви на ОКР. Наличието на психиатрична коморбидност води до значително влошаване на функционирането на пациента. Провеждането на консултации със специалисти, назначаването и провеждането на медикаментозна терапия се съпътстват от поредица трудности и предизвикателства. Поддържащата терапия спомага за постигането на контрол върху obsесивно-компулсивната симптоматика и подобрява цялостното функциониране.

Ключови думи: синдром на Asperger, obsесивно-компулсивно разстройство, клинични прояви и терапия

Abstract. Patient aged 21 years with Asperger syndrome (F84. 5) diagnosed at age 9 years in comorbidity with Obsessive Compulsive Disorder (OCD) – F42 according to ICD-10. The research interest has focused on the overlap of manifestations of stereotypic behaviors and interests in autism spectrum disorders and obsessive-compulsive manifestations of OCD. The presence of psychiatric comorbidity leads to a significant deterioration in the patient's functioning. Consultations with specialists, prescription and medication therapy are accompanied by a series of difficulties and challenges. The therapy helps achieve control of obsessive-compulsive symptomatology and improves overall functioning.

Key words: Asperger syndrome, obsessive-compulsive disorder, clinical presentation and therapy

ВЪВЕДЕНИЕ

Разстройствата от аутистичния спектър (РАС) включват нарушения и качествени особености на взаимоотношенията с другите, отсъствие или качествени особености в несловесното и/или словесното общуване, еднообразни поведения и интереси, стремеж към неизменчивост и непоносимост към промяна [1]. Честотата на РАС тип Asperger е между 0,02% и 0,03%, като съотношението момчета към момичета е 8 към 1 [2].

Необходима е подкрепа както за пациента, така и за семейството с оглед изграждането на ефективни стратегии за подобряване на функционирането им [3], тъй като затрудненията в социалните взаимодействия могат да доведат до развитието на силно изразена тревожност [4]. При РАС тип Asperger може да бъде в коморбидност с други психични разстройства, които изискват своевременното им идентифициране и провеждането на терапия [5].

ДЕПРЕСИЯТА ПРИ ДЕЦА И ЮНОШИ

Е. Иванова

УМБАЛ „Александровска“, Катедра по психиатрия, Медицински факултет, Медицински университет – София

DEPRESSION IN CHILDREN AND ADOLESCENTS

E. Ivanova

University Hospital „Alexandrovskia“, Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Medical University – Sofia

Резюме. Депресивните прояви могат да бъдат установени във всяка възраст. При ранно начало на депресията съществува риск разстройството да придобие хроничен ход на протичане, със следващи депресивни епизоди в юношеството и в зряла възраст. Депресията влошава цялостното функциониране, представянето в училище и може негативно да повлияе върху възможностите за професионална реализация. Болката, без да е налична органична причина, също може да бъде част от проявите на депресия. От друга страна, наличието на хронична болка също предразполага към развитието на депресивна симптоматика. Началните прояви на депресията често остават неразпознати, което крие потенциални опасности. Вниманието на семейството и на специалистите е необходимо да бъде насочено към своевременното идентифициране на децата и юношите в риск, тъй като различни житейски ситуации, свързани с интензивни преживявания на загуба, може да доведат до изявата на депресивна симптоматика и до извършването на суицид. Децата и юношите с депресия своевременно трябва да бъдат диагностицирани, да бъде оценено наличието на суицидният риск и да бъдат насочени към провеждането на лечение според индивидуалните им нужди – психотерапевтични интервенции и/или медикаментозна терапия.

Ключови думи: депресия, възрастови различия, клинични прояви и превенция.

Abstract. The depressive symptoms can be detected at any age. With early-onset depression, there is a risk that the disorder will take a chronic course, with subsequent depressive episodes in adolescence and adulthood. Depression impairs overall functioning, performance at school and can negatively affect career opportunities. Pain without an organic cause can also be part of the manifestations of depression. On the other hand, the presence of chronic pain also predisposes to the development of depressive symptoms. The initial manifestations of depression often remain unrecognized, which hides potential dangers. The attention of the family and professionals needs to be directed to the timely identification of children and adolescents at risk, because various life situations related to intense experiences of loss can lead to the appearance of depressive symptoms and suicide. Children and adolescents with depression should be diagnosed in a timely manner, the presence of suicidal risk should be assessed and they should be directed to treatment according to their individual needs - psychotherapeutic interventions and/or drug therapy.

Key words: depression, age differences, clinical manifestations and prevention

ВЪВЕДЕНИЕ

Епидемиологичните проучвания разкриват наличието на възрастови различия в изявата на депресията, като при децата в предпубертетна възраст честотата варира

около 1-2%, докато при юношите – 3-8% [1]. Дебютът на депресия в ранна възраст повишава риска от развитието на следващи депресивни епизоди в юношеството и в зряла възраст, като рискът от рецидив през след-

ПСИХИАТРИЧНА КОМОРБИДНОСТ ПРИ ЕПИЛЕПСИЯ

Е. Иванова

УМБАЛ „Александровска“, Катедра по психиатрия, Медицински факултет, Медицински университет – София

PSYCHIATRIC COMORBIDITY IN EPILEPSY

E. Ivanova

University Hospital „Alexandrovska“, Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Medical University – Sofia

Резюме. Според изследователи децата с епилепсия по-често могат да имат коморбидност с една от следните психиатрични диагнози: разстройство с дефицит на вниманието, аутизъм, депресия и тревожно разстройство. Епилепсията се свързва с повишен риск за развитието на психично разстройство, както и психичните разстройства са свързани с двукратно или трикратно повишен риск от епилепсия. Един от трима пациенти с епилепсия страда от психично разстройство през целия си живот. Наличието на двупосочна връзка между епилепсията и психичните разстройства се потвърждава и от невроизобразителните изследвания, които са идентифицирали мрежова аномалия в лимбичната система. Обсъжда се хипотезата за общи невробиологични механизми при психичните разстройства и епилепсията: ниски нива на серотонина, повишена активност на хипоталамо-хипофизно-надбъбречната ос, повишени нива на кортизола и други. В научните проучвания се обсъжда и генетичният компонент, като изследванията на SCN1A разкриват, че съществува асоциация между епилепсията и други заболявания, включително разстройства от аутистичния спектър. Провеждането на медикаментозна терапия при пациент с епилепсия със съпътстващо психично разстройство налага да бъдат отчитани фармакодинамичните взаимодействия, които могат да повлияят терапевтичния отговор, придържането към назначената терапия и изявата на странични медикаментозни ефекти (седация, наддаване на телесно тегло и др).

Ключови думи: епилепсия, психични разстройства, коморбидност

Abstract. According to researchers, children with epilepsy may more often have in comorbidity with one of the following psychiatric diagnoses: attention deficit disorder, autism, depression, and anxiety disorder. The epilepsy is associated with an increased risk for the development of a mental disorder, and mental disorders are associated with a two- or three-fold increased risk of epilepsy. One in three epilepsy patients suffer from a lifelong mental disorder. The existence of a two-way relationship between epilepsy and mental disorders is also confirmed by neuroimaging studies that have identified a network abnormality in the limbic system. The hypothesis of common neurobiological mechanisms in mental disorders and epilepsy is realized: low levels of serotonin, increased activity of the hypothalamic-pituitary-adrenal axis, increased cortisol levels and others. Scientific studies also discuss the genetic component, with SCN1A research revealing that there is an association between epilepsy and other diseases, including autism spectrum disorders. The drug therapy in a patient with epilepsy with concomitant mental disorder requires consideration of pharmacodynamic interactions that may affect therapeutic response, adherence to prescribed therapy and the manifestation of side medication effects (sedation, body weight gain, etc.).

Key words: epilepsy, mental disorders and comorbidity

ЕПИДЕМИЧЕН ВЗРИВ ОТ *STREPTOCOCCUS PYOGENES* – ФАРИНГИТИ И СКАРЛАТИНА – 2023. АНАЛИЗ НА СЛУЧАИТЕ ОТ УНИВЕРСИТЕТСКА БОЛНИЦА "ЛОЗЕНЕЦ" В СОФИЯ И КРАТКА ЕПИДЕМИОЛОГИЯ НА ИНФЕКЦИИТЕ

Е. Кьолеян¹, Й. Узунова^{2,6}, Г. Тодоров¹, Б. Георгиева², А. Куков^{3,6}, Р. Вържарова^{4,6}, Т. Тодоров^{4,6},
А. Станчева^{5,6}, И. Алтънкова^{3,6}

¹Лаборатория по клинична микробиология и вирусология, УМБАЛ „Лозенец“ – София

²Клиника по педиатрия, УМБАЛ „Лозенец“ – София

³Лаборатория по имунология, УМБАЛ „Лозенец“ – София

⁴Лаборатория по медицинска генетика и молекулярна биология, УМБАЛ „Лозенец“ – София

⁵Клинична лаборатория, УМБАЛ „Лозенец“ – София

⁶Медицински факултет, Софийски университет „Св. Климент Охридски“ – София

EPIDEMIOLOGICAL OUTBREAK OF *STREPTOCOCCUS PYOGENES* – PHARYNGITIS AND SCARLET FEVER – 2023. ANALYSIS OF THE CASES FROM THE UNIVERSITY HOSPITAL “LOZENETZ” IN SOFIA AND SHORT EPIDEMIOLOGY OF INFECTIONS

E. Keuleyan¹, Y. Uzunova^{2,6}, G. Todorov¹, B. Georgieva², A. Kukov^{3,6}, R. Vajarova^{4,6}, T. Todorov^{4,6},
A. Stancheva^{5,6}, I. Altankova^{3,6}

¹Laboratory of Clinical Microbiology and Virology, University Hospital “Lozenetz” – Sofia

²Clinic of Pediatrics, University Hospital “Lozenetz” – Sofia

³Laboratory of Immunology, University Hospital “Lozenetz” – Sofia

⁴Laboratory of Medical genetics and Molecular biology, University Hospital “Lozenetz” – Sofia

⁵Clinical laboratory, University Hospital “Lozenetz” – Sofia

⁶Medical Faculty, Sofia University “Sv. Kliment Ohridski” – Sofia

Резюме. Въведение. *Streptococcus pyogenes* (GAS) е отдавна познат вирулентен микроорганизъм, но днес се отбелязва „ренесанс“ на инфекциите. Още от 2022 г. се появяват съобщения за увеличаване на случаите с неинвазивни и инвазивни инфекции със *S. pyogenes*. **Цел** на настоящата работа е да се характеризират изолатите GAS от епидемичния взрив – 2023, диагностицирани в Клиниката по педиатрия, УМБАЛ „Лозенец“ – София; да се представи информация за клиниката и имунологичния статус на болелите деца; получените резултати да бъдат обсъдени съобразно национални и международни данни за епидемиологията на инфекциите. **Материал и методи.** Клиничната диагноза на случаите е според национални и международни препоръки. Идентификацията на щамовете е с MALD-tof MS (Bruker, DE), а определянето на антибиотичната чувствителност – с дифузионен дисков метод по EUCAST. Определени са показатели на хуморалния имунитет (обща имуноглобулина, фракции на комплемента и AST) и на клетъчния имунитет (лимфоцитни субпопулации и нива на цитокини). За установяване на принадлежност към епидемичен клон M1UK е приложена алел-специфична PCR с праймери по X. Zhi et al. **Резултати.** Проявата на заболяванията бе в съответствие с класическата клинична картина. Изолираните 50 щамове са чувствителни към антибиотици, с изключение на 13 с интермедиерна устойчивост към levofloxacin. Установена бе статистически значима промяна в имунния статус на болните деца с увеличение на C3 и C4 фракции на комплемента, лимфопения, намалени общи T-ly и Th клетки, констелация от повишени противовъзпалителни Th1 цитокини INF-γ, IL-6, IL-10. Доказано беше с алел-специфична PCR, че щамовете не се отнасят към новия серотип M1UK. **Заключение.** При класическа клинична картина при инфектираните деца бе установена статистически значима промяна в имунния им статус, характеризираща се с увеличени фракции на комплемента C3

ОБЗОРИ

ПОСТ-COVID СИНДРОМ – ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА ПУЛМОЛОГА

И. Крачунов

Отделение по пневмология и фтизиатрия, МБАЛ „Сърце и мозък“ – Плевен

POST-COVID SYNDROME – THROUGH THE PULMONOLOGIST PRISM

I. Krachunov

Pulmonology Unit, MHAT “Heart and Brain” – Pleven

Резюме. Пост-COVID синдромът е често срещан и широко дискутиран проблем. Въпреки това за него липсва единна дефиниция. Той обединява оплаквания от страна на дихателната, сърдечно-съдовата, неврологичната, опорно-двигателната и други системи. Психичното здраве и сънят също са засегнати значително. Патофизиологичните механизми, водещи до състоянието, не са добре проучени. Въпреки че не е фатален и в голяма част от случаите отминава спонтанно и чрез поведенческа терапия, пост-COVID синдромът отговаря за влошено качество на живот и намалена трудоспособност в значителни размери, чийто ефект върху здравната система и икономиката остава непроучен.

Ключови думи: пост-COVID синдром, пост-COVID симптоми

Abstract. The post-COVID syndrome is a common and widely discussed problem, however, there is a lack of a single definition for it. It combines complaints from the respiratory, cardiovascular, neurological, musculoskeletal and other systems. The mental health and insomnia are also significantly affected. The pathophysiological mechanisms leading to it are not well studied. Although the condition is not fatal and in most cases resolves spontaneously and through behavioral therapy the post-covid syndrome is responsible for a significantly reduced quality of life and reduced work capacity. The effect of the latter on the health system and the economy remains undersudied.

Key words: post-COVID syndrome, post-COVID symptoms

Увод

Коронавирусната инфекция се превърна в глобална пандемия с огромен брой преболедали и починали пациенти. Обичайно симптомите на заболяването отзвучават за период средно от $11,5 \pm 5,7$ дни [1]. Значителен е броят на пациентите с оплаквания през периода след дехоспитализация [2]. В световната литература и у нас зачестяват публикации, в които се съобщава за протрахирано протичане на COVID инфекцията и за разнообразни остатъчни симптоми дълго време след очистване от вирусния товар. Все по-често се говори за пост-COVID синдром, въпреки че понятието не е общоприето и доб-

ре дефинирано. Публикуваните проучвания са насочени предимно към пациенти, при които заболяването е довело до хоспитализация. Въпреки това пост-COVID синдром се наблюдава и при лица, преболедали по-леко и лекувани амбулаторно. Изглежда, че няма зависимост между тежестта на първоначалното боледуване и честотата и продължителността на пост-COVID оплакванията [3]. Според преобладаващото мнение в изграждане на дефиницията за пост-COVID синдром следва да се включват симптоми или последствия в периода от три или четири седмици след началото на оплакванията [4, 5], тъй като досега не е изолиран SARS-CoV-2,